

För två år sedan skrev Auris om Aina Hjelm, 55, som var först i Skandinavien med EAS-implantat (Elektro-Akustisk-Stimulering).

I somras träffade vi henne för att få reda på hur det har gått efter operationen.

TEXT OCH FOTO: ULRIKA NILSSON

Implantatet blev ett lyft för Aina

AINA HJELM MÖTER UPP vid stationen i Nyköping. Vi hoppar in i hennes bil för att köra till hamnen, där det finns ett lugnt kafé. När vi pratar i bilen går det inte att märka att hon egentligen nästan är döv. Hon hör allt jag säger trots att hon har ögonen på vägen.

– Jag har fått ett nytt liv, konstaterar hon. Det är mycket man har missat. Jag rekommenderar alla som hör dåligt att skaffa hjälp så fort som möjligt!

Implantatet var ett stort lyft för Aina Hjelm. Åren innan operationen beskriver hon som tuffa. Hörselskadan, som är medfödd, förvärrades efterhand och till slut kunde hon bara uppfatta toner i basen. Hörapparater hjälpte henne inte.

Inget kvar att förstärka

– Jag blev lite trött på att alla sa att jag skulle skaffa hörapparater, precis som om det skulle vara lösningen på alla problem.

EAS-implantat

- Står för Elektro-Akustisk-Stimulering. Det är både en digital hörapparat och en processor för cochleaimplantatet, allt i ett.
- Med EAS-implantatet bevaras patientens resthörsel, vilket ger ett mer naturligt ljud än ett traditionellt cochleaimplantat, CI.
- Elektroden är kortare, mjukare och tunnare och förs in via runda fönstret. Det är därför ett skonsammare ingrepp än traditionellt CI, då man måste borra hål i snäckan.
- Hittills har ett 40-tal personer i Sverige fått EAS.

Jag provade många olika hörapparater men de fungerade inte för mig. I de flesta frekvenser fanns ju ingen hörsel kvar att förstärka. Jag vet inte hur många gånger jag fick hörapparaterna justerade, men det blev ändå aldrig bra.

Hon klarade inte längre av sitt arbete som sekreterare och fick också symptom som utmattning och värk, men kämpade på för att klara vardagslivet med tre barn.

Blev först

Aina Hjelm är en glad person. Hon skratrar och skämtar ofta, men när hon berättar om hur hon mår för några år sedan och att hon gick in i väggen av utmattning, blir blicken plågad. Först vid 40 års ålder fick hon fördjupad hörselrehabilitering.

– Rehabiliteringskursen gav många aha-upplevelser. Det gick upp för mig hur mycket hörselskadan påverkar mig. Jag är egentligen väldigt social. Men när jag mår dåligt var jag inte det. Då ville jag helst inte träffa folk alls.

Att Aina fick det första EAS-implantatet i Skandinavien var en slump. Hon tog egentligen kontakt med Akademiska sjukhuset för att förhöra sig om möjligheterna att få vanligt cochleaimplantat.

– Då hade EAS precis kommit. Uppsala hade samarbete med professor Baumgarten som hade gjort dessa operationer i Österrike. Det var ren tur att jag ringde just då.

Hon blev kallad för en undersökning och sedan gick det fort. Tid för operation bokades in två veckor senare.

– De berättade att det fanns en risk för

Nya upptäckter. Att det var så mycket fågelsång och andra ljud i naturen hade Aina Hjelm ingen aning om trots att hon varit ute och gått med hunden varje dag.

att hörseln skulle försvinna helt, men jag tvekade aldrig.

Professor Baumgarten hade kommit från Österrike för att vara handledare till professor Helge Rask-Andersen under ingreppet.

När Aina vaknade upp ur narkosen hade hon ingen aning om hur hon skulle komma att höra.

– Örat var svullet men gjorde inte ont.

Stor uppmärksamhet

Efter tre dagar åkte hon hem till Oxelösund med bandage om huvudet. Hon anade inte då vilken uppmärksamhet det skulle bli kring hennes operation. Rikstäckande dagstidningar, veckotidningar, tv och lokalpress ville intervjua henne. Auris skrev också om Aina (nr 6 -08).

I Oxelösund var det många som blev förvånade och sa att de inte haft en aning om att hon hörde så dåligt.

– Det var nog en del som sa ”aha, det är därför”, säger hon och skrattar.

En och en halv månad efter operationen kom hon tillbaka till Uppsala för att koppla in processorn. Återigen fick hon stor uppmärksamhet och händelsen bevakades av olika specialister och branschfolk.

Inkopplingen visade att operationen varit lyckad. Den egna hörseln fanns kvar och hon kunde höra ljud som i många år varit borta.

Promenaden tillbaka till tågstationen kommer hon aldrig att glömma.

– Det hade varit frost och gångvägen var sandad. Och herregud, vad det knastade! När jag kom till övergångsstället och det började smattra för grönt ljus... Det var världens upplevelse bara att gå till tåget.

Lyckad arbetsdebut

En kämpig tid följde med ljudträning och justeringar av processorn. Hon behövde ta en tupplur varje dag för att orka. Varje litet framsteg gav henne ny kraft att fortsätta träna.

– Jag orkar mer nu och är gladare. Omgivningen märker det också och mina barn tycker det är skönt att jag inte pratar så högt.

Däremot har hennes tinnitus – ett konstant surr med höga, kraftiga toner – inte förbättrats efter operationen.

I höstas började hon arbetsträna på hörcentralen i Nyköping. Administrativa uppgifter varvades med kundmottagning. Aina stortrivdes och med stöd av AF Hörsel, som hjälpte till med olika hörhjälpmiddel, kände hon sig redo för arbetslivet igen – om än inte på heltid.

– Min förhoppning var att få fortsätta, men tyvärr fanns det inga möjligheter för mottagningen att anställa.

Arbetsträningen har stärkt självförtroendet och Aina är säker på att det kommer att ordna sig med jobb. Under tiden njuter hon av samvaron med familjen, där barnbarnet som föddes i april är en extra källa till glädje. ●

Skonsamt ingrepp som kan hjälpa många

Professor Helge Rask Andersen vid Akademiska sjukhuset i Uppsala opererade Aina Hjelm för drygt två år sedan. Sedan dess har cirka 40 personer fått EAS och numera görs operationer även i Linköping och Huddinge.

- Metoden kan vara aktuell:
 - För personer som har en nervhörselnedsättning på båda öronen med bevarad bashörsel.
 - Om taldiskrimineringen är mindre än 60

procent på bästa örat vid optimal hörapparatförstärkning.

• Det inte finns någon autoimmun sjukdom eller något fel i mellanörat. Framför allt är det vuxna som uppfyller kriterierna, men även barn kan opereras, säger Helge Rask Andersen.

Han tror att många fler skulle kunna ha stor nytta av EAS, men tror att metoden ännu inte är så känd på hörselkliniker runt om i landet. ●

Framtidens implantat helt inopererat

TRE PERSONER I VÄRLDEN har fått cochleaimplantat som är helt inopererat i kroppen.

Vid en internationell konferens om hörselimplantat i Stockholm i juni berättade den australiensiske kirurgen Robert Briggs om den nya tekniken.

Metoden håller fortfarande på att prövas och det finns en del problem att lösa innan den kan användas på en större grupp. Bland annat hör patienterna sina kroppsljud väldigt kraftigt. Batterierna laddas upp via induktion över natten.

Andra ämnen som diskuterades under den tre dagar långa konferensen var till exempel möjligheter att behandla tinnitus med implantat samt olika sociala frågor kring hörselnedsättningar.

Olika yrkesgrupper inom hörselområdet fanns på plats liksom de ledande tillverkarna. ●

Prisas för forskning om innerörat

PROFESSOR HELGE RASK ANDERSEN får ta emot en internationell utmärkelse, Prosper Menière Society's guldmedalj, för sina insatser inom innerörekirurgi och medicin.

Han är verksam i Uppsala och började forska om innerörat redan 1972.

Tack vare hans upptäckter har man fått mer kunskap om Menières sjukdom och de har också lett till nya rön om autoimmuna sjukdomar.

Han är glad och stolt över utmärkelsen. – Det är ett internationellt erkännande av den forskning som jag har bedrivit i så många år och av otokirurgiska kliniken vid Akademiska sjukhuset, säger han.

Prosper Menière Society är en organisation som bevakar utvecklingen inom alla aspekter på innerörekirurgi och medicin. ●

Helge Rask Andersen